

Aan de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Ons kenmerk :
Datum : 10 april 2018

Ref. : H.W.M. Wouters
Tel. : 073-6159770
Fax :
E-mail : e.wouters@s-hertogenbosch.nl

Onderwerp : Aanbieding onderzoeksrapport 'Invoering Omgevingswet'
rekenkamer(commissies) van Breda, Eindhoven, Oss, Tilburg
en 's-Hertogenbosch

Geachte raad,

Hierbij bieden wij u het rapport 'Goede raad voor de Omgevingswet: Een vergelijkend onderzoek van vijf rekenkamer(commissie)s naar de implementatie van de Omgevingswet' (maart 2018) aan. Het onderzoek is in opdracht van de Rekenkamer(commissie)s van Breda, Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Tilburg en Oss verricht door bureau OverMorgen.

Het doel van het onderzoek is inzicht te geven in de stand van zaken ten aanzien van de invoering van de nieuwe Omgevingswet, die op 1 januari 2021 in werking treedt, en in de leerervaringen van de vijf gemeenten en (vooral) de vijf gemeenteraden. In alle vijf gemeenten zijn naast documentanalyses gesprekken gevoerd met een vertegenwoordiging van de gemeenteraad, met de verantwoordelijk wethouder, de projectleider en ambtenaren van diverse projectteams. Begin februari 2018 heeft ambtelijk hoor en wederhoor ten aanzien van de feiten in het rapport plaatsgevonden. Naar aanleiding daarvan is het rapport aangepast.

De Omgevingswet en de rol van de gemeenteraad

De Omgevingswet leidt tot grote veranderingen voor de gemeenten en de gemeenteraden. In principe gaat het om twee grote wijzigingen:

1. Het opstellen van een integrale Omgevingsvisie. Deze integrale omgevingsvisie omvat een lokale visie op en implementatie van alle bestaande wetten en regelingen op ruimtelijk gebied en alle verschillende aspecten van de leefomgeving. Het gaat om wonen, verkeer, bedrijven, milieu, natuur, energie, geluid, geur, archeologie/erfgoed, veiligheid, water, veiligheid maar ook om sociale- en gezondheidsaspecten van de leefomgeving.
Het is aan de raad om kaders en prioriteiten te stellen wat betreft deze verschillende aspecten en een integrale Omgevingsvisie op te stellen.
2. De Omgevingsvisie en Omgevingsplannen dienen in gezamenlijkheid met burgers, belanghebbenden, belangengroepen, initiatiefnemers en partners opgesteld en afgestemd te worden. Burgerparticipatie is één van de belangrijkste aspecten van de nieuwe werkwijze. Het is aan de raad, mede vanuit de volksvertegenwoordigende rol, om kaders te stellen en te controleren of dit goed vorm krijgt en optimaal uitgevoerd wordt.

Gezien deze grote veranderingen is het voor gemeenteraden erg belangrijk om voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet goed te weten:

- a. Waar het over gaat in de nieuwe Omgevingswet;
- b. Welke rol de raad wil innemen en welke kaders de raad gaat vaststellen op bovenstaande punten.

De voornaamste bevindingen in de vijf onderzochte gemeenten

De belangrijkste bevindingen van het onderzoeksbureau zijn de volgende:

- In alle vijf gemeenten is een beweging op gang gekomen rond de Omgevingswet, zowel binnen het college, het ambtelijke apparaat, als bij de gemeenteraden. Alle vijf gemeenten ervaren het nog als een zoektocht hoe de implementatie van de Omgevingswet het beste kan plaatsvinden.
- In alle vijf gemeenten is een raads werkgroep Omgevingswet actief. De betrokkenheid van de raad is in alle vijf gemeenten een punt van aandacht. De meeste gemeenteraden zijn nog maar net begonnen met oriënteren. De gemeenteraden voelen zich vooral nog volgend ten opzichte van ambtelijke initiatieven en zoeken nog naar een eigen actieve rol.
- De gemeenteraden lijken zich bewust van het belang om (expliciet) na te denken over de sturingsfilosofie en de kaders. Echter het blijkt in de praktijk lastig te zijn voor de raad om goed inzicht te krijgen op de impact van verschillende keuzemogelijkheden.
- Ervaringen in betrokken gemeenten laten zien dat het in deze fase van belang is om ruimte te bieden voor leren en experimenteren. Iedere gemeente kiest min of meer zijn eigen insteek en route. De ene gemeente is meer bezig met voorbereidingen op een Omgevingsvisie (formuleren van uitgangspunten), andere gemeenten zijn al langer bezig met experimenten in de praktijk en het opdoen van ervaringen hiermee.
- Er zijn in verschillende gemeenten ervaringen opgedaan met een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte en met burgerparticipatie. Het is van belang om ervaringen wat dit betreft met elkaar te delen en om van elkaar te leren.
- De digitalisering in de Omgevingswet is (qua systeem en mogelijkheden) nog onduidelijk. De meeste gemeenten wachten landelijke ontwikkelingen af.

In het rapport geeft tabel 4.1 een kort overzicht van de stand van zaken in de vijf gemeenten. Een uitgebreidere toelichting op de vijf gemeenten kunt u in paragraaf 4.2 vinden. De situatie in 's-Hertogenbosch staat op [pagina 26 tot 28](#). Belangrijk leerpunt voor 's-Hertogenbosch is de betrokkenheid van de gemeenteraad bij de (invoering van de) Omgevingswet.

Nieuwe rollen

Met de Omgevingswet ontstaat een nieuwe dynamiek tussen gemeenteraad, college en samenleving. Eén van de nieuwe aspecten van de Omgevingswet voor de raad is dat het proces van integrale belangenafweging veel meer naar voren gehaald wordt. Hierbij gaat het om de afweging tussen de verschillende beleidsthema's, tussen de belangen van verschillende partijen (zoals inwoners en bedrijven) en de afweging tussen heldere kaders stellen en maatwerk mogelijk maken.

In onderstaande figuur zijn deze veranderende rollen aangeduid.

Figuur 1: Uit Rekenkamerrapport 'Goede raad voor de Omgevingswet' (maart 2018).

Rollen onder de Omgevingswet

De gemeenteraad:

- De (vaststelling van de) omgevingsvisie en het omgevingsplan zijn verplicht en een bevoegdheid van de gemeenteraad;
- Na verlening van een afwijkende omgevingsvergunning, is het verplicht om binnen 5 jaar deze afwijking in het omgevingsplan op te nemen. Dit is een bevoegdheid van de gemeenteraad;
- De gemeenteraad monitort het participatieproces;
- De gemeenteraad monitort de programma's en omgevingswaarden.

Het college:

- Programma's zijn een collegebevoegdheid;
- Omgevingsvergunning verlenen is een college bevoegdheid;
- Maatwerk kan via een beschikking en is een college bevoegdheid;
- Delen van het omgevingsplan vaststellen, kan de gemeenteraad delegeren aan het college;
- Het college stelt beleidsregels aanvullend op het omgevingsplan vast.

Aandachtspunten en handreikingen gemeenteraad

In hoofdstuk 5 van het rapport vindt u enkele aandachtspunten en in hoofdstuk 6 zijn enkele tips en handreikingen opgenomen voor de gemeenteraden.

De recente gemeenteraadsverkiezingen leiden tot een nieuwe samenstelling van de verschillende raden. De vijf rekenkamer(commissie)s vinden het een goed moment om juist nu de nieuwe gemeenteraden te informeren en bewust te maken van de impact van de Omgevingswet.

Hiertoe hebben de gezamenlijke Rekenkamer(commissie)s een viertal handreikingen richting de raad geformuleerd:

Handreikingen voor de nieuwe gemeenteraad:

- I. Voer als gemeenteraad actief regie op de inhoudelijke agenda. Organiseer zelf actief de eigen ondersteuning in het leerproces van de raad.
- II. Zorg dat de gemeenteraad (als geheel) goed geïnformeerd is en meegenomen wordt in het proces.
- III. Ben en blijf als raad reflectief over je eigen rolopvatting en handelen.
- IV. Wees als gemeenteraad helder over je ambitieniveau.

Figuur 2: Uit Rekenkamerrapport 'Goede raad voor de Omgevingswet' (maart 2018).

Tot slot

Met dit vergelijkend onderzoek hopen de samenwerkende rekenkamer(commissie)s een bijdrage te leveren aan het besef dat de implementatie van de Omgevingswet een proces is dat de hele gemeenteraad aangaat. Daarnaast geeft dit onderzoek een overzicht van en inzicht in de nieuwe Omgevingswet. De gezamenlijke rekenkamer(commissie)s hopen met dit rapport en de daarin opgenomen inzichten en handreikingen een bijdrage te kunnen leveren aan het invullen van de nieuwe rol van uw raad en uw keuzes in dit complexe proces.

Wij hopen u hiermee van dienst te zijn.

Met vriendelijke groet,
Namens de Rekenkamercommissie 's-Hertogenbosch,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Habets', with a large, sweeping flourish underneath.

Drs. P.E.H. Habets EMIA, voorzitter

Bijlage: Rapport 'Goede raad voor de Omgevingswet: Een vergelijkend onderzoek van vijf rekenkamer(commis)sie)s naar de implementatie van de Omgevingswet', maart 2018